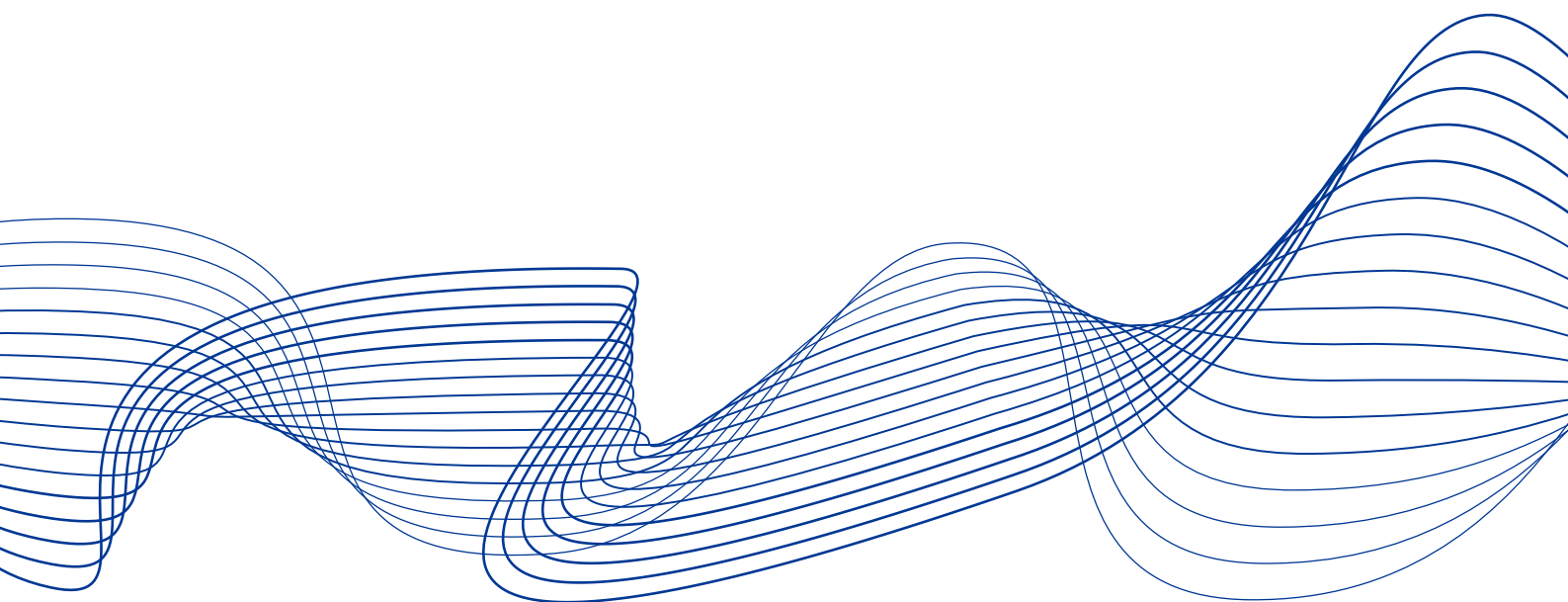

Aastaaruanne

2022

ESRN

Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu

Euroopa Finantsjärelevalve Süsteem

Sisukord

Eessõna	2
Kokkuvõte	4
Trükiandmed	7

Eessõna

Christine Lagarde, Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu eesistuja

Mul on hea meel esitleda Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu (ESRN) kaheteistkümnendat aastaaruannet, mis hõlmab ajavahemikku 1. aprillist 2022 kuni 31. märtsini 2023.

Aastaruanne on ESRNi läbipaistvuse ja aruandlusraamistiku oluline osa. Aruanne on suunatud Euroopa Liidu kaasseadusandjatele ja Euroopa laiemale üldsusele ning selles selgitatakse, kuidas ESRN on oma ülesandeid täitnud.

Vaatlusalust ajavahemikku iseloomustas suurem geopoliitiline ja majanduslik ebakindlus, mis oli valdavalt tingitud Venemaa põhjendamatu sõjast Ukraina vastu. Sõja tagajärjel kerkisid energiahinnad, mis süvendas üleilmset inflatsioonisurvet ja tõi

kaasa karmimad rahastamistingimused. Need suundumused on pärssinud majanduse väljavaadet. Sõda mõjutas ka küberohtude

keskkonda kogu Euroopas. Nende tegurite koosmõjul suurenesid finantsstabiilsust ohustavad riskid märkimisväärselt.

ESRN reageeris nendele suundumustele mitmel viisil. 2022. aasta septembris kutsus ESRN üles tõstma teadlikkust finantsstabiilsust ohustavatest riskidest, andes esimest korda välja **üldise hoiatuse** ELi finantsüsteemi haavatavuse kohta. Samuti andis ESRN välja **soovituse**, et aidata vähendada ärikinnisvaraga seotud haavatavusi. Suurenenud küberohtude keskkonda silmas pidades võttis ESRN ühtlasi meetmeid, et hõlbustada teabevahetust eri riikide ja ametiasutuste vahel. Samuti avaldas ta **aruande**, milles esitati vahendid ja elemendid, mida on vaja selleks, et edendada küberkerksust ja tõhustada valmisolekut küberintsidentidega toimetulekuks.

Samuti kutsus ESRN kaasseadusandjaid üles kasutama asjaomaste seadusandlike ettepanekute läbivaatamist, et aidata tegeleda teadaolevate haavatavustega pankadevälises finantssektoris. Selle raames rõhutati, kuidas tuleks tugevdada kindlustusandjate õigusraamistikku **Solventsus II**, keskendudes likviidsuse juhtimise vahenditele. ESRN rõhutas ka, et **andmete püsivalt halb kvaliteet** ohustab finantsstabiilsust. Seoses ettepanekuga muudatustega Euroopa turu infrastruktuuri määrukes pakkus ESRN välja võimalusi **keskse kliirimise tugevdamiseks ELis.**

Vaatlusperioodi lõpus toimunud kahe USA keskmise suurusega panga kokkuvarisemine ja Credit Suisse'i ülevõtmiseni UBSi poolt viinud probleemid tuletasid meelde, kui oluline on säilitada valvsus. Samal ajal toetasid tugev kapitali- ja likviidsuspositsioon ning suur kasumlikkus ELi pangandussektori vastupanuvõimet vaatlusperioodil. Pangandussektori väljavaadet pärssivad siiski kaks peamist tegurit: ühelt poolt majanduskasvu aeglustumine ja kõrgemad intressimäärad, sealhulgas nende võimalik negatiivne mõju varade kvaliteedile ja laenuandmismahule, ning teiselt poolt pankade rahastamiskulude tõusu mõju, mis võib avaldada survet intressimarginaalidele. Nende tegurite mõjuulatus ei ole veel teada, kuid see muutub aja jooksul tõenäoliselt veelgi märgatavamaks. Pärast märtsi lõpus toimunud istungit märkis ESRNi haldusnõukogu, et kõik

finantsasutused peaksid hoolikalt säilitama oma praeguse vastupanuvõime taseme, et tagada potentsiaalselt vähem soodsa keskkonnaga toimetulek.¹

Vaatlusalusel ajavahemikul lahkus oma ametikohalt mitu väga hinnatud kolleegi ja ma soovin neid nende väärtusliku panuse eest tänada. Avaldan tänu Stefan Ingvesele, kelle ametiaeg ESRNi eesistuja esimese asetäitjana lõppes, kui ta Rootsi keskpanga presidendi ametikohalt pensionile jäi. Stefan Ingves on olnud Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu töö üks olulisemaid eestvedajaid alates selle loomisest. Esimesel kahel ametiajal (2010–2016) oli Ingves tehnilise nõuandekomitee eesistuja ning alates 2020. aastast Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu esimene asetäitja.

Samuti soovin tänada Taani keskpanga endist presidenti, haldusnõukogu ja juhtkomitee endist liiget Lars Rohdet, ning Belgia keskpanga presidenti ja juhtkomitee endist liiget Pierre Wunschi nende märkimisväärse panuse eest ESRNi töösse. Lõpetuseks avaldan tänu professor Javier Suarezile (CEMFI) kaheksa aasta jooksul ESRNi teadusliku nõuandekomitee eesistuja ja eesistuja asetäitja ametikohtadel tehtud töö eest.

Christine Lagarde
ESRNi eesistuja

¹ Vt [ESRNi haldusnõukogu 30. märtsi 2023. aasta koosoleku järel avaldatud pressiteade](#).

Kokkuvõte

2022. aasta septembris andis Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu (ESRN) esimest korda välja üldise hoiatuse ELi finantsüsteemi haavatavuse kohta, sest finantsstabiilsust ohustavad riskid olid aasta jooksul tajutavalt kasvanud.² Venemaa põhjendamatu Ukraina-vastase sõja majanduslik mõju koos rahastamistingimuste karmistumisega rahapoliitika normaliseerumise tulemusel suurendas erakordse riski stsenaariumide tõenäosust. ESRNi hoiatuses kutsuti üles finantsstabiilsust ohustavaid riske rohkem teadvustama ja rõhutati vajadust ELi finantssektori suurema vastupanuvõime järele, mis võimaldaks finantsstabiilsusel majandust nende riskide realiseerumise korral toetada.

ELi finantsstabiilsust ohustavad riskid suurenesid 2022. aastal märkimisväärselt. Sõja puhkemine Ukrainas põhjustas olukorra kiire halvenemise riskimaastikul, tuues kaasa suurema geopoliitilise ebakindluse, inflatsiooni järsu kiirenemise ja kasvuväljavaadete halvenemise kõrgemate energia-, toiduaine- ja toormehindade ning tarneahela häirete tõttu. Selle tulemusena kasvasid finantsstabiilsust ohustavad riskid märkimisväärselt mitmes sektoris, sealhulgas kodumajapidamiste, mittefinantsettevõtete ja finantsasutuste sektoris, ning ka finantsturgudel. Kodumajapidamiste väljavaade halvenes reaalse kasutatava tulu vähenemise ja rahastamistingimuste karmistumise tõttu. Mittefinantsettevõtted, eelkõige energiamahukates sektorites tegutsevad ja koroonaviiruse (COVID-19) pandeemia ajal rohkem laenu võtnud ettevõtted, muutusid kiireneva inflatsiooni ja tõusvate intressimäärade suhtes haavatavamaks. Makromajandusliku väljavaate halvenedes ohustasid finantsettevõtteid üha enam suuremad krediidi- ja rahastamisriskid. Sõda Ukrainas vallandas ka varahindade järsu ja laiapõhjalise languse. Hindade tugev ühes suunas liikumine paljude varaklasside lõikes vähendas hajutamistrateegiast tulenevat kasu. Lisaks suurendasid süvenevad geopoliitilised pinged riski, et finantsasutused või nende peamised teenuseosutajad võivad sattuda süsteemiüleste küberrünnete sihtmärgiks.

Üldise hoiatuse andmisele järgnenud viiel kuul majanduskasvu väljavaatega seotud lühiajalised erakordsed riskid mõnevõrra taandusid. Sellele aitasid kaasa madalamad energia- ja toormehinnad, pankade oodatust suurem kasumikkus ja aktsiahindade tõus. Kodumajapidamiste ja ettevõtete säästlik energiakasutus koos pehme talvega aitasid ära hoida erakordset riski otsese energiakriisi tekkimiseks Euroopas. Peale selle toetas Hiina majanduse taasavanemine pärast COVID-19 pandeemiast tingitud eraldusmeetmete lõpetamist üleilmset nõudlust.

Mure pangandussektori haavatavuse pärast süvenes 2023. aasta märtsis pärast kahe keskmise suurusega panga kokkuvarisemist USAs ja probleeme, mis pädisid Credit Suisse'i ülevõtmisega UBSi poolt. Asjaomaste riikide poliitikakujundajad rakendasid kiiresti mitmesuguseid meetmeid, mis aitasid taastada usaldust finantssektori vastu.³ ESRN märkis, et

² Käesoleva aruande vaatlusperiood katab ajavahemikku 1. aprillist 2022 kuni 31. märtsini 2023.

³ Näiteks andis Šveitsi keskpank **ulatuslikku likviidsusabi**, et toetada Credit Suisse'i ülevõtmist UBSi poolt. Ühtne Kriisilahendusnõukogu, Euroopa Pangandusjärelevalve ja EKP pangandusjärelevalve tegid **ühisavalduse**, milles selgitati, millises järjekorras peaksid aktsionärid ja võlausaldajad maksejõuetuse korral kahju kandma. Kanada keskpank, Inglise keskpank, Jaapani keskpank, Euroopa Keskpank, USA Föderaalreservi Süsteem ja Šveitsi keskpank **teatasid kooskõlastatud tegevusest** eesmärgiga tõhustada likviidsuse pakkumist alalise USA dollarites likviidsust lisavate vahetustehingute liini kaudu.

pangandussektoris ja finantsturgudel märtsis toimunud sündmused osutavad vajadusele säilitada valvus nende käigus esile kerkinud haavatavuste suhtes seoses rahastamisstruktuuride ja pangaportfelli intressiriski juhtimisega keerulises makrofinantskeskkonnas. Seetõttu rõhutas ESRN, et finantsasutused peaksid hoolsalt säilitama oma vastupanuvõime praeguse taseme, et tagada toimetulek võimalikus ebasoodsamas keskkonnas.⁴

ESRN jätkas oma korrapärast riskide jälgimisega seotud tegevust ja osales Euroopa järelevalveasutuste läbiviidavates stressitestides. Pankadevälise finantssektori teatavate osade riskide jälgimise raames avaldas ESRN oma iga-aastase **ELi pangandusvälise finantsvahenduse riskiseire aruande**. Samuti koostas ESRN negatiivsed stsenaariumid **Euroopa Pangandusjärelevalve 2023. aasta ELi-ülese pangandussektori stressitesti** ja **Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve rahaturufondide stressitesti jaoks 2022. aastal**, ning **kliimastenaariumi Euroopa Kindlustus- ja Tööandjapensionide Järelevalve ELi-ülese pensionifondide stressitesti jaoks 2022. aastal**.

Vaatlusperioodil jätkas ESRN tööd mitmes olulises sektori- ja piiriüleses poliitikavaldkonnas. Selle töö raames andis ESRN välja soovitusi ärikinnisvaraturge ohustavate riskide käsitlemiseks. Ärikinnisvarasektor on tihedalt seotud nii reaalmajanduse kui ka finantssüsteemiga ning võib seetõttu avaldada süsteemset mõju neile mõlemale. ESRNi soovitusel esitati lühiajalised ja keskpika aja poliitikavalikud vastupanuvõime suurendamiseks eri tüüpi finantsasutustes, sealhulgas pankades, investeerimisfondides ja kindlustusandjates. Samuti soovitas ESRN Euroopa Komisjonil võtta regulatiivseid meetmeid, et kõrvaldada andmelüngad ja kehtestada tegevuspõhine regulatsioon ärikinnisvarasektori haavatavustega tegelemiseks kogu finantssektoris. Peale selle esitas ESRN poliitikameetmetega seotud ettepanekud finantsstabiilsust ohustavate riskide kohta, mis on seotud küberintsidentide ja kliimamuutuste ning krüptovarade ja detsentraliseeritud rahandusega. Nende ettepanekute eesmärk on leevendada teadaolevaid riske ja haavatavusi, mis ohustavad kogu finantssüsteemi. Mõned neist riskidest ja haavatavustest toodi välja ka üldises hoiatuses, kuigi suur osa sellest tööst oli alanud juba enne hoiatuse väljaandmist.

ESRN jätkas ka tööd sektoripõhiste poliitikameetmetega, mis hõlmavad pankasid, investeerimisfonde, kindlustusandjaid ja keskse kliirimise ökosüsteemi. 2022. aasta septembris välja antud ESRNi üldises hoiatuses rõhutati vajadust suurendada nende sektorite vastupanuvõimet ja vähendada šokkide ülekandumise tõenäosust finantssüsteemi teistesse osadesse. Pangandussektoriga seotud töö hõlmas osalemist Euroopa Komisjoni poolt iga viie aasta järel läbiviidavas ELi makrotasandi usaldatavusjärelvalve poliitika raamistiku läbivaatamises. ESRN toetas ka oma liikmeid riiklike makrotasandi usaldatavusjärelvalve poliitika otsuste tegemisel. Väljaspool pangandussektorit oli ESRN varem korduvalt üles kutsunud läbi viima regulatiivseid reforme pankadevälises finantssektoris⁵ ning nentunud, et edusammud on olnud vähesed.⁶ Vaatlusperioodil Euroopa Komisjoni tehtud seadusandlikud ettepanekud investeerimisfonde, kindlustusandjaid ja keskset kliirimist reguleerivate usaldatavusnõuete läbivaatamiseks andsid võimaluse pöörata tähelepanu haavatavustele. Sellega seoses tegi ESRN

⁴ Vt ESRNi haldusnõukogu 30. märtsi 2023. aasta koosoleku järel avaldatud [pressiteade](#).

⁵ Vt näiteks EKP tollase presidendi ja Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu eesistuja Mario Draghi ESRNi teisel aastakonverentsil peetud kõne „[Building on the achievements of post-crisis reforms](#)“, Frankfurt Maini ääres, 21. september 2017.

⁶ Vt ESRNi eesistuja Christine Lagarde'i 23. märtsil 2023 Euroopa Parlamendi majandus- ja rahanduskomisjoni kuulamisel peetud [kõne](#).

koostööd kaasseadusandjatega, et tuua välja neis ettepanekutes sisalduvad valdkonnad, kus võiks finantsstabiilsust ohustavate riskide vähendamiseks teha täiustusi.

Mitmes ELi liikmesriigis karmistati vaatlusperioodil makrotasandi usaldatavusjärelvalve poliitikat tsükliliste riskide suurenemise tõttu. Vaatlusperioodil tõsteti vastutsüklilise kapitalipuhvri määrasid 13 ELi/EMP riigis (Bulgaaria, Horvaatia, Küpros, Eesti, Prantsusmaa, Ungari, Iirimaa, Leedu, Madalmaad, Rumeenia, Sloveenia, Slovakkia ja Rootsi). Neljas riigis kehtestati uus süsteemse riski puhver. Liechtenstein, Malta ja Sloveenia kasutasid süsteemse riski puhvrit kinnisvaraturu ja kodumajapidamiste sektoriga seotud riskide ohjamiseks. Soome kehtestas süsteemse riski puhvri kõikide riigisiseste riskipositsioonide suhtes. Madalmaad ja Norra pikendasid olemasolevate rangemate riiklike meetmete kohaldamist (vastavalt kapitalinõuete määrase artiklile 458⁷). Madalmaades oli meede suunatud elamukinnisvara sektorile, Norras aga nii elamukui ka ärikinnisvara sektorile. Austria, Rumeenia, Sloveenia, Island, Iirimaa, Norra ja Slovakkia võtsid vastu uued laenuvõtjapõhised meetmed või muutsid olemasolevaid. Mõnda neist meetmetest kohaldati teatavat liiki laenude võtjate suhtes, teisi konkreetsete laenuvõtjarühmade suhtes (nt esmakordsed ostjad, teise või järgneva kinnisvara ostjad). Ehkki enamik laenuvõtjapõhiseid meetmeid käsitlevatest otsustest tõi kaasa poliitika karmistamise, leevendati neid meetmeid mõnel juhul valikuliselt mõne laenuvõtjate alamrühma puhul.

ESRN täitis oma vastutus- ja aruandekohustust Euroopa Parlamendi ja üldsuse ees. Nende kohustuste täitmise raames osales ESRNi eesistuja 20. juunil 2022 avalikul kuulamisel Euroopa Parlamendi majandus- ja rahanduskomisjonis (ECON). ESRNi eesistuja asetäitja osales avalikul kuulamisel majandus- ja rahanduskomisjonis 16. mail 2022. Neil kuulamistel andsid ESRNi esindajad Euroopa Parlamendi liikmetele vahetat teavet ja selgitasid ESRNi tehtud poliitikaalgatuste põhjuseid. 28. novembril 2022 pidas eesistuja ka konfidentsiaalse kohtumise majandus- ja rahanduskomisjoni esimehe ja aseesimeestega, et arutada finantsstabiilsust ohustavaid riske. Seoses vastutuskohustusega üldsuse ees avaldas ESRN 2022. aasta juulis oma 2021. aasta aruande.

ESRN korraldas ka mitu konverentsi ja seminari, et edendada makrotasandi usaldatavusjärelvalve poliitikaga seotud mõttevahetust. Oma volituste raames korraldas ESRN iga-aastase kohtumise Euroopa audiitorite järelvalveasutuste komiteega ning ELis asuvate globaalsete süsteemselt oluliste finantsasutuse ja kindlustusandjatega. ESRN korraldas ka oma kuuenda aastakonverentsi, kus võeti luubi alla makromajandusliku keskkonna poliitilised kitsaskohad ning tehnoloogiline innovatsioon ja süsteemse riski küsimused.

⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 575/2013, 26. juuni 2013, krediidiasutuste ja investeerimisühingute suhtes kohaldatavate usaldatavusnõuete kohta ja määrase (EL) nr 648/2012 muutmise kohta (ELT L 176, 27.6.2013, lk 1).

Trükiandmed

© Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu, 2023

Postiaadress 60640 Frankfurt am Main, Germany
Telefon +49 69 1344 0
Veebileht www.esrb.europa.eu

Kõik õigused on kaitstud. Taasesitus õppe- ja mitteäriülistel eesmärkidel on lubatud, kui viidatakse algallikale.

Terminite kohta saab täpsemat teavet [ESRNi sõnastikust](#) (ainult inglise keeles).

PDF ISBN 978-92-9472-321-5, ISSN 1977-5148, doi: 10.2849/628263, DT-AB-23-001-ET-N